

Premijerno izvedena predstava „Život na pauzu“ u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija

PODGORICA - Hladna noć. Mraz ulazi u kosti, a mrak podgrijava znatizelju i te-gobnu atmosferu iščekivanja. Visoka žičana ograda, ojačana bodljikavom žicom na vrhu, prkosi nebu, vremenu, prostoru i slobodi. Duž ograde, red drveća, red livada i red betonskih paviljona. U paviljonima, iza rešetaka, sjede, leže i spavaju osuđenici. Sedmorica, ipak, u srijedu veće nijesu bila u svojim ćelijama.

Trebalo je da u zatvorskoj menzi ispričaju svoje životne priče, traume, želje, očekivanja i snove. Trebalo je da makar na trenutak ponovo osjete mir i slobodu. To im je omogućila predstava „Život na pauzu“, u režiji Mirka Radonjića, koja je premijerno izvedena u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u Spuzi. Napravljena kao podsticaj rehabilitaciji i resocijalizaciji zatvorenika, ova jedinstvena dokumentarna i, uslovno rečeno, pozorišna priča otkrila je neobičajeni svijet služenja, kajanja, prkosa i kazne. Četrdesetak ljudi došlo je da vidi kako to izgleda biti dio jednog izolovanog svijeta. Trudili su se da razumiju kada i kako počinje put neizvjesnosti, greške, kriminala, zločina i kazne.

Put do „kruga“

Publika je prvo prošla stroge mjere kontrole na ulazu u ZIKS. Svi predmeti, osim lične karte, bili su zabranjeni. Dugom betonskom stazom potom je trebalo doći do zatvorskih paviljona, odnosno do takozvanog „kruga“. Prije ulaska u menzu, publika je zamoljena da sačeka u jednoj pravougaonoj prostoriji koja je, po izgledu i položaju klupa, ličila na sobu za posjete. Nakon skoro četrdesetak minuta otvorena su vrata menze i publika je posijedala zastolove

Zatvor može biti i stepenica ka sreći

Umjetnost kao vid rehabilitacije

Predstavu „Život na pauzu“ realizovali su „B film Montenegro“ i Alternativna teatarska aktivna kompanija (ATAK), u okviru njihovog projekta „Kulturno-umjetničko stvaralaštvo kao vid rehabilitacije“. Predstava je dio većeg projekta „Usmjeravanje zatvora ka zajednici - sprečavanje zlostavljanja u zatvorima kroz reformu sistema rehabilitacije i resocijalizacije“, koji realizuju NVO Juventas i Akcija za ljudska prava. Finansijski su ga podržali Delegacija Evropske unije i Ambasada Velike Britanije u Podgorici.

TROMI, ALI SREĐENI ZATVORSKI ŽIVOT. Detalj iz predstave „Život na pauzi“

Sve je neobično u ovoj predstavi. Neobičan i nesvakidašnji je prostor, neobične su priče, a nadasve neobičan je pristup sedmorice zatvorenika. Gotovo svi su pokazali zavidno glumačko umijeće, odnosno spretnost da u ovakvim iskonstruisanim i kontrolisanim uslovima budu prirodni

za ručavanje, raspoređene duž zidova, u obliku kvadrata. Nedugo potom, ušli su i zatvorenici Zoki, Đole, Bato, Savo, Neno, Maša i Sulc. Svi u dobi od 25 do 35 godina. Predvodio ih je jedan od zatvorskih čuvara, kojega u ovom projektu igra profesionalni glumac Aleksandar Radulović. U pojedinih scenama pomogala im je i Marija Backović. Počela je da se odmotava priča o prošlosti i sadašnjosti, ali i snovima zatvorenika o tome šta će raditi kada izađu na slobodu.

Prvi čin donio je preispitivanje odluka koje su aktere predstave gurnule na put kriminala i zločina. Sve je, kao što to obično biva, počelo od želje za boljim i lagodnijim životom. Potom su uslijedile velike greške, sitni kriminal, narkomanija i preprodaja droge, ozbiljnije krađe i teška razbojništva, a jedan od aktera počinio je ubistvo.

Isповijedna drama

Drugi čin publici je predstavio zatvorsku realnost. Sudar

novopridošlih i prekaljenih zatvorenika ličio je na igru mačke i miša, a posjete rodbine činile su se kao teške drame u kojima se pretaču nataložene emocije, teška psihološka stanja, oprost, kajanja i osude.

Treći čin je ispovijedni i napjotresniji. Petorica zatvorenika ispričala su svoje životne traume i prelomne situacije koje su ih gurnule na put kriminala. Nešto su priznali, a nešto prećutali. Kod svih je bilo izraženo kajanje, potreba za oprostom i novim životom. I,

dok neko sanja da na slobodi započne legalan posao i život sa novom ljubavlju, neko iskreno obećava da će ponovo počiniti krivično djelo ukoliko ne bude mogao da se snađe u okviru zakona, odnosno ukoliko ponovo dođe u situaciju da - nema. Jer, kako je rekao jedan od zatvorenika, samo oni koji nemaju zaista znaju šta to znači i koliko može da namučni čovjeka. Sa druge strane, jedan od aktera, koji je ubio svoju babu, sanja da će tokom narednih 20 godina, ko-

liko će provesti u zatvoru, naći način da oprost sebi.

Priznanje ljudskog

Sve je neobično u ovoj predstavi. Neobičan i nesvakidašnji je prostor, neobične su priče, a nadasve neobičan je pristup sedmorice zatvorenika. Gotovo svi su pokazali zavidno glumačko umijeće, odnosno spretnost da u ovakvim iskonstruisanim i kontrolisanim uslovima budu prirodni. Svjesni činjenice da je potrebno samo da igraju sebe, nijesu upali u zamku karikiranja i preglumljivanja, pa su njihove priče djelovale iskreno, ubjedljivo i otrježnjujuće. Iz svake njihove riječi ili gesta nazirala se potreba da im se makar samo još jednom prizna da su ljudi. Iskustvo njihovog ponovnog uklapanja u svijet „bezgrešnih“ ljudi olakšano je i zatvorskim pasuljem koji su, na kraju predstave, podijelili sa naizgled uzdržanom publikom. Niko nije odbio kašiku. Niko nije prezreo tu priliku da osjeti tromi, ali sređeni, zatvorski svijet služenja i kazne. Svakako da publika ne može da aplaudira onome što su uradili prije zatvora, jer su drugi ljudi patili i pate zbog njihovih djela, ali njihov zatvorski „život na pauzu“ makar na trenutak može učiniti podnošljivijim. Publika, sa druge strane, svakako može da aplaudira hrabrosti zatvorenika da iskreno progovore o nedjelima, ali i njihovoj potrebi da sebe na slobodi transformišu u bolje i korisnije ljude. I aplaudirala je, dugo i glasno. Potom je, sleđena mrazom i pod utiscima viđenog, napustila menzu i otišla u svijet slobode, ostavljajući sedmoricu zatvorenika da se vrate svojoj uobičajenoj rutini. Da žive neke izmaštane djeliće slobode, jer, kako je rekao jedan od aktera, ima i slobodnih ljudi koji su u zatvoru. **J. NIKITVIĆ**